

בבית המשפט העליון

בש"פ 2931/21

לפני: כבוד השופט ע' פוגלמן

העורר: אורן קובי

נגד

המשיבה: מדינת ישראל

ערר על החלטת בית המשפט המחוזי בתל אביב-יפו (כב' השופטת מ' בן אריל) במ"ת 48375-11-20 מיום 29.3.2021

תאריך הישיבה: ב' בסיון התשפ"א (13.5.2021)

בשם העורר: עו"ד רצון דרחי; עו"ד שרון זלינגר; עו"ד מתן מיטל

בשם המשיבה: עו"ד מורן פולמן; עו"ד אלעד ברק

החלטה

לפני ערר על החלטת בית המשפט המחוזי בתל אביב-יפו (כב' השופטת מ' בן אריל) לעצור את העורר עד לתום ההליכים נגדו.

כתב האישום

1. נגד העורר ו-7 חברות (להלן: חברות סאמיט) הוגש כתב אישום שמייחס להם עבירות הונאה ואיסור הלבנת הון. לעורר מיוחסות עבירות נוספות, חלקן לבדו וחלקן עם אחת החברות. לפי המתואר בכתב האישום, העורר היה בעבר בעלים של מערך חברות לסיחור אופציות לקניית קרקע חקלאית (להלן: קבוצת אדמה). העורר וקבוצת אדמה הגיעו לחדלות פירעון. בעקבות זאת ניתנו בשנת 2016 צו זמני לפירוק אותן חברות וצו כינוס לנכסי העורר בהליכי חדלות פירעון (להלן: צו הכינוס). לנכסי העורר מונה מנהל מיוחד ונאמן (להלן: הנאמן). בכתב האישום נטען שבשל חששו של העורר כי הבנקים יסרבו לתת לו שירותים, וכדי להונות את נושיו ולהעמיד רכוש לשימוש העצמי, הקים את מערך חברות סאמיט, גם הן סוחרות באופציות בקרקע חקלאית. העורר רשם בכזב,

כך נטען, אנשים אחרים בתור בעלים ודירקטורים יחידים בחברות סאמיט; בפועל ניהל אותן בעצמו; הסתיר את הכנסותיו מהן; ונקט אלימות לקידום מטרותיו. עוד צוין בכתב האישום שבעקבות הסתרת נכסיו החדשים חתם העורר ביום 8.4.2018 על הסדר נושים בהליכי חדלות הפירעון. לפיו, הוסרו מהעורר מגבלות הליך חדלות הפירעון, והוא חויב לשלם לנושים 16,000,000 ש"ח או מחצית החובות – הגבוה בהם (להלן: הסדר הנושים).

2. בפרט האישום הראשון נטען כי בצו הכינוס נצטווה העורר, בין היתר, להעביר דוחות חודשיים על נכסיו; וכי לא עשה זאת, כדי להונות את נושיו ולפגוע בהליכי חדלות הפירעון. עוד נאמר שהעורר הקים את חברות סאמיט כדי לייצר הכנסות לעצמו, להסתירן מנושיו ולהסתיר את שליטתו והיותו נהנה בחשבונות; פתח על שמן חשבונות בנק ותיקי עוסק במע"מ; והסווה זאת באמצעות רישומים כוזבים במסמכי החברות כאילו אחרים שולטים בחברות ומנהלים אותן. אחת מאותם אחרים היא ה"ב, בת זוג (או בת זוג לשעבר) של העורר בשנים 2017-2020, שמשמשת עדת מדינה נגדו. לפי הנטען, העורר עשה זאת כדי להונות את הנושים וגופים פיננסיים וממשלתיים. בכתב האישום נטען שהעורר המשיך להסתיר מנושיו את שליטתו בחברות סאמיט ואת הכנסותיו מהן, שעמדו על 71,608,718 ש"ח החל משנת 2017; ניהל אורח חיים ראוותני; ולצורך כך משך כספים ורכש באמצעותם רכבי יוקרה, העביר תשלומי שכר טרחה לעורכי דינו ומימן הוצאות אחרות בסך כולל של 18,768,859 ש"ח. לתפיסת המדינה, העורר הציג מצג שווא כוזב לפני הנושים, הנאמן, בית המשפט, הרשויות והבנקים; ובין היתר משום כך עלה בידו להגיע להסדר עם הנושים שהקל עימו. לטענת המשיבה, מחילת החוב בהסדר הנושים הושגה במרמה בשווי 33,000,000 ש"ח (לכל הפחות, לפי הידוע במועד הגשת כתב האישום); מעשי המרמה של העורר נעשו בנסיבות מחמירות שונות; והמרמה נמשכה גם לאחר אישור ההסדר, בדרך של הפרתו מן היסוד. על כך יוחסו לעורר עבירות הונאת נושים, לפי סעיף 439(א) לחוק העונשין, התשל"ז-1977 (להלן: חוק העונשין); הסתרת נכסים, לפי סעיף 346(א)(2) לחוק חדלות פירעון ושיקום כלכלי, התשע"ח-2018; אי מסירת מידע או מסירת מידע כוזב, לפי סעיף 346(א)(3) לחוק זה; רישום כוזב במסמכי תאגיד (ריבוי עבירות), לפי סעיף 423 לחוק העונשין; קבלת דבר במרמה בנסיבות מחמירות (ריבוי עבירות), לפי סעיף 415 סיפה לחוק העונשין; ומסירת מידע כוזב במטרה למנוע דיווח בקשר לרכוש אסור (ריבוי עבירות), לפי סעיף 3(ב)(2) לחוק איסור הלבנת הון, התש"ס-2000 (להלן: חוק איסור הלבנת הון).

3. לפי פרט האישום השני, עו"ד אסף שובלי (להלן: שובלי) היה נאמן בשני חשבונות נאמנות של אחת מחברות סאמיט. נטען כי העורר או מי מטעמו שידל את שובלי

להעביר 1,020,000 ש"ח מחשבונות אלו לחשבון אחר; כי שובלי עשה זאת בניגוד להרשאה ובלי ליידע את הנהנים מהחשבון על כך; וכי העורר פעל במטרה לשלם את התשלום הראשון לפי הסדר הנושים. על כך יוחסה לעורר עבירת שידול לגניבה בידי מורשה, לפי סעיף 393(2) עם סעיף 30 לחוק העונשין.

4. בפרט האישום הרביעי מתואר שהעורר צילם את עצמו ואת ה"ב בעת קיום יחסים אינטימיים. נטען שביום 26.8.2020 איים העורר עליה שיפרסם את הסרטון אם לא תעביר לו תשלומים שדרש ממנה קודם לכן; ושאהר כך צפה שהאיומים עלולים להוביל להליך שיפוטי, ומחק את הסרטון. על כך יוחסו לו עבירות סחיטה באיומים, לפי סעיף 428 לחוק העונשין; ושיבוש מהלכי משפט, לפי סעיף 244 לחוק העונשין.

5. פרטי אישום אחרים מייחסים לעורר עבירות אלימות ואיומים שונות (להלן: אישומי האלימות): איומים, סחיטה ועלבונות ופעמיים מעשי אלימות כלפי ה"ב כדי שתאפשר לו לשלוט בחברות סאמיט ולמשוך מהן כספים (פרט אישום שלישי; עבירות סחיטה באיומים שהובילה לעשיית מעשה, לפי סעיף 428 סיפה לחוק העונשין, ותקיפה בנסיבות מחמירות, לפי סעיף 382(ב)(1) לחוק העונשין – ריבוי עבירות בשתייהן); איומים על נסים שמואל כדי שיימנע מלמחוק הערות אזהרה על מקרקעין (פרט אישום חמישי; עבירת סחיטה באיומים, לפי סעיף 428 רישה לחוק העונשין); תקיפת עובד באחת מחברות סאמיט, נתן יאיר גראוכר, שיצא מוקדם מהעבודה בלי רשות העורר (פרט אישום שישי; עבירת תקיפה, לפי סעיף 379 לחוק העונשין); שליחת הודעות מאיימות לאסף סער כדי שישב לשימוש העורר מספר טלפון נייד קליט (פרט אישום שביעי; עבירת סחיטה באיומים, לפי סעיף 428 רישה לחוק העונשין).

6. פרטי האישום הנותרים עניינם עבירות מס והלבנת הון. בפרט האישום השמיני נטען שהעורר הוציא כספים בסך 8,129,783.16 ש"ח מאחת מחברות סאמיט לשימוש האישי בכוונה להתחמק מתשלום מס הכנסה. על כך יוחסו לו עבירות מרמה, אחת לפי סעיף 220(4) עם סעיף 224 לפקודת מס הכנסה [נוסח חדש], ושנייה לפי סעיף 220(5) עם סעיף 224 לפקודה זו. פרט האישום התשיעי מייחס לעורר השמטת עסקות בסך 6,929,721 ש"ח מדוחות עוסק של אחת מחברות סאמיט בכוונה להתחמק מתשלום מס ערך מוסף. על כך מיוחסות לו עבירות (ריבוי עבירות בכל אחת מהן) לפי חוק מס ערך מוסף, התשל"ו-1975: לפי סעיפים 117(ב)(1) ו-117(ב)(8) עם סעיף 117(ב)(2)(3); לפי סעיף 117(ב)(1) עם סעיף 117(ב)(2); ולפי סעיף 117(ב)(6) עם סעיף 117(ב)(2) (האישומים השמיני והתשיעי יחד להלן: אישומי המס).

7. בפרט האישום העשירי נטען כי הכספים שנזכרו בפרטי האישום הראשון, השני, השמיני והתשיעי הם "רכוש אסור" כהגדרתו בחוק איסור הלבנת הון; כי העורר השתמש בחברות סאמיט ובמערכת הבנקאית כדי להחדיר רכוש זה למערכת הפיננסית; וכי העורר עשה ברכוש האסור פעולות כדי להסתיר את העובדה שמקורו בעבירה, וכדי לאפשר שימוש עתידי בו. פעולות אלו, בסכום כולל של 71,718,609 ש"ח, הן: העורר הפקיד בחשבונות הבנק של חברות סאמיט את הכספים שנזכרו באישום הראשון, תוך שהסתיר את בעלותו במרשמי רשם חברות ובחשבונות הבנק; הוא משך מחשבונות הבנק סכומי כסף נמוכים (בסך הכול 2,400,898 ש"ח) בתדירות גבוהה בשנים 2017-2019; הוא העביר לקופת הנושים 2,368,000 ש"ח מחברות סאמיט דרך חשבון נאמנות ששימש להסוואת הרכוש האסור; הוא קיבל הלוואות אישיות בסך 851,000 ש"ח ופדה אותן בהמחאות או בהעברות מאחת החברות; הוא רשם משיכות אישיות במרשמי החברה על שם בעלים מְבֻדְּיִים (פיקטיביים). על כך מיוחסת לעורר עבירת איסור הלבנת הון (ריבוי עבירות), לפי סעיף 3(א) לחוק איסור הלבנת הון (להלן: אישום הלבנת ההון).

8. לשלמות התמונה אציין שהעורר עומד לדין בתיק נוסף על פעולותיו בחברות אדמה (להלן: תיק אדמה). באותו הליך לא נתבקש מעצרו של העורר עד תום ההליכים (וממילא בית המשפט לא נדרש לבחינת קיומן של ראיות לכאורה). המשיבה ביקשה לאחד את הדיון בשני התיקים, ובקשתה תלויה ועומדת.

הליך המעצר

9. בד בבד עם הגשת כתב האישום הגישה המשיבה בקשה לעצור את העורר עד תום ההליכים. בית המשפט המחוזי קיבל ביום 29.3.2021 את בקשתה. צוין שהעורר מסכים לקיום ראיות לכאורה בנוגע לאישומי האלימות; ושאת טענותיו הוא מיקד באישום הראשון בנוגע לבעלות בחברות סאמיט ולמרמה. בית המשפט סקר את הראיות בסוגיות אלו. נקבע שקיימות ראיות לכאורה להוכחת בעלות העורר בחברות סאמיט: הודעות רבות של ה"ב בחקירותיה במשטרה; הודעות שהעורר שלח לה"ב ושמדגימות את יחסו האדנותי כלפיה; הודעות שהעורר שלח למנהלת חשבונות באחת מחברות סאמיט, ובהן טענות שה"ב אינה בעלת חברה שרשומה על שמה; אותה מנהלת חשבונות העידה במשטרה כי העורר שלט בכספי החברה, ואיין אותה בקבלה לעבודה ופעל מחשבון משתמש של ה"ב, וכי היא (מנהלת החשבונות) מפתדת ממנו לאחר שאיים עליה; הודעה במשטרה של מנהל בבנק שהתנהל בו חשבון של כמה מחברות סאמיט, ולפיה העורר אמר שהחברות בבעלותו ושה"ב היא "קוף" שלו; רואה חשבון של אחת

החברות מסר שההתקשרות עימו תמה לאחר שהחל לשאול מה מעמד העורר בחברה; מנהלות חשבונות נוספות מסרו שהעורר שלט בחברות. מנגד, שובלי סיפר בחקירותיו שהמשיב היה יועץ, שה"ב שלטה בחברות, ושהעורר איים עליו; בית המשפט המחוזי ציין שעדותו "מגלה סתירות ופערם, שדינם להתברר בהליך העיקרי", אך בשלב זה "אינה עומדת בקנה אחד" עם יתר העדים והראיות. העורר טען בחקירותיו בתיק זה שהיה יועץ לחברה של ה"ב; אולם בחקירות קודמות סיפר שהחברה בבעלותו או בהפעלתו.

אשר למרמה, הובהר שהמשיבה מייחסת לעורר מרמה כלפי נושיו בהליכי חדלות הפירעון, כלפי בית המשפט שאישר את ההסדר וכלפי הבנקים; מרמה שהתפרסה על פני הפעילות כולה; מרמה בעצם קבלת ההסדר ואחר כך על דרך הפרתו. בית המשפט מצא שב"הוכחת המרמה בהיקפה הנטען" עולים "קשיים עובדתיים ומשפטיים שדינם להתברר בהליך העיקרי לרבות המשמעות של הסדר הנושים ועם מי הוא מיטיב". כך, צוין שהסדר הנושים נחתם לפי עמדת רוב הנושים ולפי עמדת הנאמן שההסדר עדיף על חדלות פירעון; העורר קיבל על עצמו את חובות חברות אדמה; הנושים לא ביקשו לבטל את הסדר הנושים גם כעת. לכן, נקבע, הטענות על קשיים ראייתיים כאמור "אינן קלוטות מן האוויר". בית המשפט המחוזי סקר גם את טענות העורר על כך שרווחי חברות סאמיט – כלומר היקף המרמה בפועל – עד לאישור הסדר הנושים עמדו על כ-2,800,000 ש"ח בלבד. נקבע כי ההכרעה תהיה בסוף ההליך העיקרי, אולם גם כעת יש לה "משמעות ומשקל". לסיכום נמצא כי הראיות בנוגע לבעלות העורר בחברות סאמיט או לשליטתו בהן ובנוגע לכך שהציג מצגי שווא לרשויות והסתיר את שליטתו בחברות, מקימות "מסד ראייתי בעל פוטנציאל הרשעה בעבירות המיוחסות" לעורר; אולם עוצמת הראיות על היקף המרמה כלפי הנושים והסדר הנושים ועל סכומי המרמה "מוקחת במידת מה".

נוסף על כך, קבע בית המשפט המחוזי שיש ראיות לכאורה להוכחת פרט האישום הרביעי, שעניינו סחיטה באיומים באמצעות סרטון; אולם נסיבות מחיקת הסרטון, כלומר אם העורר סבר שצפוי הליך משפטי, "אינן ברורות בשלב זה", ודינן להתברר בהליך העיקרי. בנוגע לאישום השני, שידול לגניבה בידי מורשה, נקבע ש"טיב המעורבות" של העורר בהוראה להעביר את הכסף לחשבון הנאמנות, אמור להתברר בהליך העיקרי. לסיכום סוגיית הראיות לכאורה קבע בית המשפט המחוזי כי יש להתחשב גם בראיות שאינן מתיישבות עם גרסת המשיבה; אולם בשלב זה אי אפשר לקבוע ממצאי מהימנות, ויש להמתין להליך העיקרי; ולא נמצאו בינתיים סתירות ברורות שמביאות לכרסום משמעותי בתשתית הראייתית עד כדי ביטול האפשרות להרשעה.

10. מכאן נפנה בית המשפט המחוזי לבחון את עילות המעצר ואת האפשרות לנקוט חלופת מעצר. בית המשפט עמד על כך ששירות המבחן העריך כי קיים סיכון שהעורר ישוב על התנהגות מניפולטיבית, ואף פוגעת באחרים, כדי לקדם את צרכיו. העורר הציג מפקחים למעצר בפיקוח אלקטרוני, אולם שירות המבחן התרשם שהם לא יפחיתו את הסיכון ממנו בתחום המרמה. בית המשפט מצא שמתקיימות בעניין העורר עילות מעצר של מסוכנות ושל חשש לשיבוש מהלכי משפט והשפעה על עדים. טיב מעשי העורר באישומי האלימות, מספר הנפגעים, תוכן האיומים, כריכתם במעשי המרמה, עשייתם בעת שהעורר נחקר בתיק אדמה, ההסתרה ומצגי השווא – כולם, כך נקבע, יוצרים את עילות המעצר האמורות. בית המשפט החליט שבשל שילובן אין במעצר בפיקוח אלקטרוני כדי להלום בשלב זה את החשש להמשך התנהלות פוגעת ומרמה, על אף חלוף הזמן מהן ואף שההליך המשפטי צפוי להתארך. לבסוף צוין שלאחר שמיעת העדים הרלוונטיים, בעיקר ה"ב, אפשר שהאיזון ישתנה.

טענות הצדדים בערר

11. מכאן הבקשה שלפניי. העורר משיג על הקביעה שיש ראיות לכאורה להוכחת המיוחס לו באישומים הראשון, השני והרביעי (ומכאן – גם באישום הלבנת ההון). לטעמו, בראיות הקיימות נמצאו חולשות שונות שמשפיעות על היקף העבירות שאפשר לייחס לו, וכתוצאה מכך – גם על עילות המעצר ועל האפשרות לנקוט חלופה למעצר מאחורי סורג ובריח. כך, נטען נגדו שנקט מרמה כלפי הנושים, ולא כלפי הלקוחות. בהקשר זה טוען העורר שלוש טענות: ראשית, המרמה אמורה להיות רק עד לחתימה על הסדר הנושים בחודש אפריל 2018; עד למועד זה הוקמו רק 4 חברות בקבוצת סאמיט, והרווחים שלכאורה הוסתרו הם בהיקף של כ-2,000,000 ש"ח בלבד. בהסכם הנושים נקבע שהעורר ישיב סכום גבוה בהרבה: 16,000,000 ש"ח או מחצית מהחובות (וביום הגשת כתב האישום עמד סכום המחצית על 33,000,000 ש"ח). לכן גם אם הסתיר סכום קטן יחסית של כ-2,000,000 ש"ח, אין לראות בכך משום מרמה כלפי הנושים. שנית, בהסכם הנושים קיבל על עצמו העורר חובות כבדים של קבוצת אדמה, כלומר ההסכם לא היטיב עימו. שלישית, לאחר שהתגלו קיום חברות סאמיט והרווחים שהעורר הפיק מהן לכאורה, הנאמן לא ביקש לבטל את ההסדר – עדות לכך שלא סבר שהנושים רומו. לבד מכך, נטענת נגד העורר מרמה כלפי הבנקים ורשם החברות, ואין בכך כדי להקים עילת מעצר, לשיטתו. עוד טוען העורר כי סכומי המרמה שמיוחסים לו בכתב האישום, בסך למעלה מ-71,000,000 ש"ח, משקפים את מחזור העסקים של חברות סאמיט, ולא את הרווחים שהפיק מהן, ששוויים נמוך הרבה יותר.

נוסף על כך, נטען כי ה"ב פעלה בחברות סאמיט בעצמה ולא בשם העורר; וכי בראיות התביעה קיימות סתירות ואי אפשר להתעלם מהן. אשר לעילות המעצר, העורר טוען שהתחכום היחיד המיוחס לו עניינו הקמת חברות והצבת אנשי קש בחזיתן, ובכך אין די כדי להקים עילת מעצר של מסוכנות; וכי אין טענות על ניסיונות להשפיע על עדים בתיק שלפניי או בתיק אדמה. העורר מסכים שקיימות ראיות לכאורה להוכחת אישומי האלימות ואישומי המס, אולם לגישתו אפשר להסתפק בחלופת מעצר לגביהם; הוא מבקש גם לראות באיומים על ה"ב (באישום השלישי) חלק ממערכת יחסים שבה השניים השתמשו זה כלפי זה בביטויים כאלה.

העורר מוסיף שהמשיבה ביקשה לאחד את הדיון בתיק הנוכחי ובתיק אדמה, ועל כן שמיעת הראיות צפויה להתארך לפרק זמן ממושך; ההתארכות הצפויה של ההליך משפיעה גם היא, לגישתו, על שאלת המעצר. נוסף על כך, העורר מוכן להציע מפקחים נוספים על אלה ששירות המבחן פגש, ומסכים להוספת תנאים שעניינם איסור שימוש במרשתת ובטלפון, כמו גם הפקדות כספיות וערבויות מתאימות.

12. המשיבה סבורה שדין הערר להידחות. לטענתה, קיימות ראיות לכאורה ברמה מספקת לחובת העורר, בהן העדות של ה"ב, סיועים רבים שנמצאו לה והודעות של העורר עצמו על בעלותו בחברות סאמיט. המשיבה מוסיפה שסתירות בראיות אינן מחלישות את עוצמת הראיות לגבי האישום הראשון; ושיש ראיות לכאורה לחובת העורר באישומים השני והרביעי. לגישתה, העורר עבר עבירות מרמה במשך שנים רבות (החל מהמעשים נושא תיק אדמה). בהקשר זה נטען שבתיק שלפניי עצרו את העורר לפני שהספיק לבצע עבירות מרמה כלפי הלקוחות כמו בתיק אדמה (וממילא אין מיוחסות לו עבירות בהקשר זה). המשיבה מתארת את ה"ב בתור בעלת יכולות ניהול, אולם הראיות לכאורה מצביעות על כך שהיא נשלטה בידי העורר, והוא שהיה הבעלים בפועל של החברות שנרשמו על שמה. לפי הנטען, המרמה נמשכה גם לאחר הסדר הנושים משום הבנקים לא נתנו לעורר אשראי; וכללה את הסתרת הבעלות מהבנקים, מרשם החברות ומהנושים, בניגוד להסדר הנושים. המשיבה מוסיפה שהעורר קיבל על עצמו חלק מהחובות של קבוצת אדמה כדי למנוע הרמת מסך וייחוס לו של מלוא חובותיהן. עוד נטען כי העורר אינו נהנה רק מהרווח שמתקבל מהחברות, וכי הוא משך מהחברות 18,700,000 ש"ח, כנטען באישום הראשון, וכספים נוספים מחשבונות הנאמנות, כנטען באישום השני; סך הכספים שנמשכו יתברר בהליך העיקרי. כן צוין שהעורר מימן את אורח חייו הראוותני בעזרת כספים שמשך מהחברות. ככלל, מקובל על המשיבה הניתוח הראייתי של בית המשפט המחוזי, לרבות באותן נקודות שבית המשפט עמד בהן על כרסום בעוצמת הראיות. המשיבה עומדת על כך שבית המשפט המחוזי מצא חולשה בראיות בנוגע לאישום

הראשון רק בהיבטי היקף המרמה ומידת ההטבה שהעורר קיבל בהסדר הנושים; ועל כך שהראיות בנוגע לאישום זה ובנוגע לאישומים האחרים מצביעות על מי שהתנהלותו פלילית בתחומי הכלכלה והאלימות (כלפי גורמים שונים). כך, למשל, הוא איים על עדים, ושניים מהם העידו במפורש שהם חוששים מפניו. לגישת המשיבה, מתקיימות בעורר עילות מעצר של מסוכנות ושל חשש לשיבוש הליכי משפט; עולה ממנו סיכון עתידי למרמה ולאלימות; המפקחים ומערכות אכיפות החוק אינם מרתיעים אותו; ולכן גם מעצר בפיקוח אלקטרוני לא יענה על עילות המעצר.

דיון והכרעה

13. בחנתי את נימוקי הערר ועיינתי בחומר הראיות שהוגש. בכל שאמור בקביעות המתייחסות לקיומן של ראיות לכאורה ולעוצמתן, לא מצאתי עילה להתערב בהחלטת בית המשפט המחוזי. אולם החלטתי להחזיר לדיון מחדש את בחינת השאלה אם לעצור את העורר בפיקוח אלקטרוני. סעיף 21(ב) לחוק סדר הדין הפלילי (סמכויות אכיפה – מעצרים), התשנ"ו-1996 (להלן: חוק המעצרים), קובע כי בית משפט רשאי לעצור נאשם עד לתום ההליכים המשפטיים נגדו, מקום שבו נמצא כי קיימות ראיות לכאורה להוכחת העבירות המיוחסות לו. בשלב זה אין בית המשפט נדרש להשתכנע כי בכוחן של הראיות להוכיח את אשמת הנאשם מעבר לכל ספק סביר (בש"פ 640/20 קטן נ' מדינת ישראל, פסקה 7 (4.2.2020)), ועליו לבחון אם בחומר הראיות הקיים, לאחר שיעבור את מבחני הקבילות והמשקל ואת "כור ההיתוך" של ההליך הפלילי, טמון סיכוי סביר להרשעת הנאשם במיוחס לו (בש"פ 8087/95 זאדה נ' מדינת ישראל, פ"ד נ(2) 133, 146-147 (1996); בש"פ 313/21 כהן נ' מדינת ישראל, פסקה 5 (28.1.2021)). עם זאת, אם עוצמת הראיות נגד הנאשם קהתה – ולא רק עלו קשיים קלים בנוגע אליהן – אפשר לשקול שחרור ממעצר אם הוצגה חלופה ראויה (בש"פ 9379/03 פלוני נ' מדינת ישראל, פסקאות 9-10 (27.11.2009); בש"פ 4929/13 עבד נ' מדינת ישראל, פסקה 4 (25.7.2015); בש"פ 241/15 איבדאח נ' מדינת ישראל, פסקה 7 (9.2.2015)).

ראיות לכאורה

14. בעניין שלפניי המחלוקת העובדתית נוגעת בעיקרה לכמה סוגיות. הראשונה עניינה זהות הבעלים של חברות סאמיט והנהלתן. במסמכיהן רשומים גורמים שונים בתור בעלים ומנהלים. העורר אינו נמנה עימם. אולם המשיבה טוענת כי הוא ניהל את החברות הללו מאחורי הקלעים. היא תומכת את גרסתה בראיות שונות. כך, למשל, בחקירה מיום 14.11.2019 על עבירות אחרות אמר העורר ש"סאמיט נדל"ן" היא חברה שלו, ושה"ב"י"ושבת בסאמיט והיא רשומה כבעלת המניות של סאמיט. כי אני לא יכולתי

להיות רשום משפטית לפני שלוש שנים" (עמ' 5, ש' 113-114). בשיחה עם מנהלת חשבונות של אחת מחברות סאמיט אמר העורר על ה"ב: "מה, אני צריך לעדכן אותה? מה, החברה שלה? ... למה מה היא, מה, זה חברה שלה? מה, היא אחראית על משהו?" (עמ' 43, ש' 28-32, בקובץ תכתובי הקלטות סתר). ה"ב מסרה שוב ושוב בהודעותיה במשטרה כי העורר הוא שניהל בפועל את החברות ו"שאני הייתי פה קוף" (עמ' 2, ש' 7-8, להודעה מיום 13.10.2020). עובד בסניף הבנק שבו התנהלו חשבונות הבנק של חלק מחברות סאמיט, מסר שהעורר הגיע למקום, אמר שהוא הבעלים של החברות והראה שיש לו יישומון לגישה לחשבונות (הודעת בריאן מיקוליציקי מיום 2.6.2020). מנהלות חשבונות בחברות מסרו גם הן שהעורר שלט למעשה בחברות (הודעות אלונה יאדגרוב מיום 25.2.2020, עמ' 2, ש' 45-48, 72-73; מיום 3.11.2020, עמ' 1, ש' 10-12, עמ' 2, ש' 23-34, עמ' 3, ש' 56-58, עמ' 7, ש' 189-192; הודעת טלי עשור מיום 21.10.2020, עמ' 2, ש' 31-34, עמ' 3, ש' 67-68; הודעת אורלי לודן מיום 14.10.2020, עמ' 2, ש' 19-39, עמ' 3, ש' 75-78, עמ' 4, ש' 90; הודעת אורלי נמיר מיום 20.10.2020, עמ' 5, ש' 134-141, עמ' 6, ש' 191-192).

לעומת זאת, העורר הכחיש בחקירותיו בתיק נושא הערר את שליטתו בחברות סאמיט. הוא מציג ראיות שמצביעות לגישתו על כך שהחברות לא היו שלו, ובעיקר שה"ב ניהלה בפועל את החברות שהיו רשומות על שמה. לדוגמה, באחת ההודעות שה"ב תיארה בהן את שליטת העורר באחת החברות, היא סיפרה גם על אירוע שבו הורתה לכל עובדי החברה לצאת מהמשרד, והם עשו כמצוותה (הודעה מיום 30.10.2020, עמ' 12, 328-333); לגישתו, זו ראייה לכך שניהלה בפועל את ההתנהלות בחברה. נוסף על כך, העורר טוען שה"ב שלחה לו הודעות שמהן משתמע שהיא בעלת החברות; הזרימה כספים רבים להצלת החברות; הרוויחה מהן ממון רב; מנהלת היום את אחת החברות הללו; וביקשה לשחרר כספים של אותה חברה שחולטו, בטענה שהם שייכים לה. שובלי, עורך דין שייצג את החברות הללו, תיאר את התפקיד המרכזי של ה"ב בהן (הודעות מיום 15.10.2020, עמ' 4, ש' 56, 71; מיום 2.11.2000, עמ' 3, ש' 12-37; עמ' 5, ש' 110-104, עמ' 6, ש' 151-154, ועוד; מיום 3.11.2020, עמ' 2) ("מבחינתי [ה"ב] הרוח החיה והאורים והתומים והיא זו שנתנה הוראות"). העורר טען שגם שני רואי חשבון שעבדו עבור החברה מסרו תיאורים דומים.

15. סוגיה נוספת שנתונה במחלוקת בין הצדדים היא המרמה כלפי הנושים המיוחסת לעורר בכתב האישום והשלכותיה. עמדתי על טענות הצדדים בעניין זה. שאלות כמו גובה ההכנסות בפועל של העורר מחברות סאמיט לפני שנחתם ההסדר ואחריו, והאם קבלת חובות חברות אדמה פגעה בעורר או היטיבה עימו, הן עניין להליך העיקרי. עם

זאת, ראיתי לתת משקל לשתי סוגיות: ראשית, בנוגע לתרמית כלפי הנושים לפני חתימת הסדר הנושים, הסכומים שצריכים לעניין הם אלה שהעורר הרוויח עד אז. עם זאת, בכתב האישום נטען למרמה בשווי סכומים שהתקבלו גם לאחר מכן ושגבוהים במידה רבה ממה שהושג לפני ההסדר (סעיף 9 בפרט האישום הראשון: 71,608,718 ש"ח). יצוין גם כי 3 מ-7 חברות סאמיט הוקמו רק לאחר אישור הסדר הנושים. בשלב זה דומה שיש בכך כדי להעמיד באור אחר את הטענות בדבר היקף הפגיעה בנושים. שנית, גם לאחר שהתגלו המעשים נושא כתב האישום בהליך שלפניי, ואפילו לאחר הגשת כתב האישום, לא ביקש הנאמן לבטל את הסדר הנושים. לשיטת העורר, גם לכך יש השלכה ממשית על טענות המרמה המיוחסות לו.

16. בית המשפט המחוזי קבע כי קיימות ראיות לכאורה למרמה כלפי הנושים וגופים פיננסיים, ואף מול בית המשפט שאישר את הסדר הנושים. אולם – בשים לב לאמור לעיל – בית המשפט מצא, כאמור, "שהוכחת המרמה בהיקפה הנטען אינה חפה מקשיים עובדתיים ומשפטיים שדינם להתברר בהליך העיקרי, לרבות המשמעות של הסדר הנושים ועם מי הוא מיטיב". הסדר הנושים זכה לתמיכת הנאמן ורוב הנושים ואושר בידי בית המשפט; העורר קיבל על עצמו חובות של חברות אדמה שעלו על חובותיו האישיים ושלא היו רשומים על שמו (גם אם התנהל הליך להרמת מסך בנוגע אליהם); גם כעת לא התבקש לבטל את הסדר הנושים – כל אלה, לשיטת בית המשפט המחוזי, טענות ש"אינן קלוטות מן האוויר". עוד צוין כי לא ברור מה סכום המרמה שיש להתחשב בו; בסוגיה זו, אציין, גרסת העורר (2,800,000 ש"ח או פחות) קטנה מגרסת המשיבה (71,608,718 ש"ח) פי יותר מ-25. כן נזכר שהיחסים הסבוכים בין העורר לה"ב עשויים להשפיע על מה שיילמד מגרסאותיהם בתום פרשת הראיות. הוכחת מצגי השווא הנטענים, סיכם בית המשפט המחוזי, ניצבת בפני "מחסומים עובדתיים ומשפטיים שמקומם בהליך העיקרי": המשיבה הביאה ראיות לכאורה כדי להוכיח שהעורר היה הרוח החיה מאחורי חברות סאמיט ויצר מצגי שווא לרשויות כדי להסתיר את שליטתו בהן, אולם עוצמתן "בכל הנוגע להיקף המרמה כלפי הנושים והסדר הנושים כמו גם סכומי המרמה מוקהית במידת מה". ועוד, בעניין הבעלות בחברות סאמיט צוין שעדות שובלי "אינה עומדת בקנה אחד עם יתר העדים שנחקרו והראיות שנאספו".

17. אני סבור, כפי שקבע בית המשפט המחוזי, שדין השאלות הללו להתברר בהליך העיקרי, ושהמשיבה הציגה ראיות לכאורה להוכחת המיוחס לעורר. עם זאת, הראיות השונות שבית המשפט המחוזי עמד עליהן כמפורט לעיל, מציבות – בהיבטים מסוימים – סימני שאלה בנוגע לגרסת המשיבה ומקחות את עוצמת הראיות לכאורה. בעניין אחרון

זה מקובלת על ידי כאמור מסקנת בית המשפט המחוזי. להשקפתי, אין מדובר בקעקוע מן היסוד של גרסת האשמה, אלא בכרסום של משקלה באותם היבטים. אינני רואה אפוא להתערב בקביעת בית המשפט המחוזי בדבר קיומן של ראיות לכאורה, לרבות בדבר עוצמת הראיות. אף אני סבור כי עוצמת הראיות מספקת כדי להורות על מעצר עד תום ההליכים. בצד האמור, הקביעה בדבר עוצמת הראיות היא שיקול שמקומו בגדר בחינת האפשרות לחלופה שתענה על הסיכון שנשקף מן העורר.

חלופת מעצר

18. המשיבה טוענת שקיימות עילות מעצר נגד העורר בגין עבירות המרמה השונות ועבירות האלימות. עבירות מרמה אינן מקימות חזקת מסוכנות מכוח הדין, אולם בהתאם לנסיבות העניין הן עלולות להקים עילת מסוכנות (בש"פ 4684/15 פלאח נ' מדינת ישראל, פסקה 5 (22.7.2015) (להלן: עניין פלאח)). כך, למשל, אפשר לשקול את שווי המרמה, התחכום במעשים ומספר המרומים (בש"פ 6539/07 בן מיוור נ' מדינת ישראל, פסקה 6 (9.8.2007) (להלן: עניין בן מיוור)). עבירות המרמה שמיוחסות לעורר בתיק שלפניי הן בהיקף נרחב; כרוך בהן תחכום שעניינו הקמת חברות והצבת "אנשי קש" בראשן; נטען שנפגעו מהן רבים: הנושים של חברות אדמה, בנקים, בית המשפט של חדלות פירעון ורשם החברות. עם זאת, כאמור, הראיות בעניין זה הוקהו במידה מסוימת. לכך השפעה על קיום עילת מעצר, שהרי היא תלויה בנסיבות המקרה – ובמה שהוכח לכאורה בנוגע אליהן. העורר נאשם גם בתיק אדמה בעבירות מרמה. אולם באותו תיק לא התבקש מעצרו, ולכן בקשר לאותן עבירות לא נבחן קיומן של ראיות לכאורה ושל עילות מעצר. עוד יש לציין שאפיון המרמה בשני התיקים שונה: שם מדובר בהונאת רוכשים, וכאן בהונאת נושים. לגישת המשיבה, היא עצרה את פעילות העורר בתיק הנוכחי לפני שהספיק להונות גם את לקוחות החברות החדשות שהקים – אולם מדובר בהשערה בלבד.

לצד זאת, העורר נאשם בעבירות אלימות וסחיטה באיומים. טבוע בהן יסוד של מסוכנות מסוג שונה (עניין פלאח, בפסקה 5). במכלול מצאתי אפוא כי עלה בידי המשיבה להצביע על עילת מעצר בגין מסוכנות העורר. כזכור, העורר מבקש לראות באיומיו כלפי ה"ב חלק ממערכת יחסים של ביטויי איום הדדיים; סוגיה זו תוכרע בהליך העיקרי. לכך יש להוסיף כי, לטענת המשיבה, חלק מהעדים חוששים מהעורר בשל מעשיו אלה – גם אם, כטענתו, לא הוכחו ניסיונות מצידו להשפיע על עדותם – ולכן קמה גם עילת מעצר של חשש לשיבוש מהלכי משפט.

19. לצד הנסיבות שמקימות עילות מעצר, מצוות הדין היא לבחון את האפשרות לנטרל את הסיכון הנשקף מהעורר בדרך שאינה מעצר מאחורי סורג ובריח. כידוע, גם במקרים שבהם העבירות המיוחסות לנאשם חמורות, על בית המשפט לבחון אם חלופת מעצר הולמת והדוקה דיה יכולה לענות על הסיכון שנשקף מהנאשם, ואם זו קיימת – יש להעדיפה (סעיף 21(ב)(1) לחוק המעצרים; בש"פ 640/20 קטן נ' מדינת ישראל, פסקה 23 (4.2.2020); בש"פ 6896/19 מדינת ישראל נ' כנאניה, פסקה 9 (28.10.2019); בש"פ 5169/19 סמואיל נ' מדינת ישראל, פסקה 6 (14.8.2019). בהקשר של עבירות מרמה ראו עניין בן מיר, בפסקה 6). שירות המבחן הגיע למסקנה שהיעילות בחלופת מעצר, וגם במעצר בפיקוח אלקטרוני, "מוגבלת" בשל מאפייני האישיות של העורר, נוכח היכולת "להפעיל אחרים" מרחוק ומאחר שהתרשם כי המפקחים שהוצעו יתקשו לזהות גורמי סיכון ולצמצם אותם. כאמור, העורר מציע עתה מפקחים נוספים ומסכים להצבת תנאים שעניינם איסור שימוש בטלפון ובמרשתת. נוסף על כך, יש לשקול את הכרסום במשקל הראיות ואת ההתמשכות הצפויה של ההליך המשפטי אם, כבקשת המשיבה, יאוחד הדיון בתיק הנוכחי ובתיק אדמה (עניין פלאח, בפסקה 7). בהינתן כל אלה ונוכח עברו הנקי של העורר אני סבור שיש מקום להורות על בחינה נוספת של היתכנות מעצר בפיקוח אלקטרוני, תוך עיבוי הפיקוח שהוצע בעבר בדרך של הוספת מפקחים ובתנאים שימנעו קשר אפשרי עם עדים ועם גורמים שעלולים להשפיע עליהם, לרבות שלילת גישה מצד העורר למרשתת ולטלפון וקביעת הפקדות כספיות וערובות מתאימות.

העורר ימסור אפוא לשירות המבחן למבוגרים תוך 7 ימים את פרטי המפקחים הנוספים שהוא מציע, ושירות המבחן יכין תוך 21 ימים מקבלת פרטיהם תסקיר מעצר משלים. התסקיר יובא לפני בית המשפט המחוזי, והוא יקבל דיווח מאת מנהל הפיקוח האלקטרוני כאמור בסעיף 22(ג) לחוק המעצרים בדבר האפשרות שהעורר ישהה בפיקוח אלקטרוני במקום המוצע. בית המשפט המחוזי יקיים דיון במעמד הצדדים ויקבל החלטה חדשה – על יסוד מכלול החומר שלפניו – כחוכמתו.

בכך מסתיים ההליך שלפניי.

ניתנה היום, י"ג בסיון התשפ"א (24.5.2021).

ש ו פ ט